

נמרוד טפר, משרד עורכי דין

Nimrod Tepper, Law Offices

10 Karlbach St., P.O.B 20572, Tel-Aviv 67132

רחוב קרליבך 10, ת.ד. 20572, תל-אביב 67132

Tel: 03-5623322 Fax: 03-5623323

טל: 03-5623322 פקס: 03-5623323

דואר אלקטרוני: Email Mail Nimrod@Tepper.co.il

Nimrod Tepper, Adv.
Hagai Egozi, Adv.
Yaniv Kalach, Adv.

נמרוד טפר, עו"ד
חגי אגוזי, עו"ד
יניב קלך, עו"ד

תל אביב, 09 יוני 2010

לכבוד
מר טל בראון, עו"ד
עוזר רשם האגודות השיתופיות
האגף לאיגוד שיתופי
רחוב מקור חיים 35
ירושלים

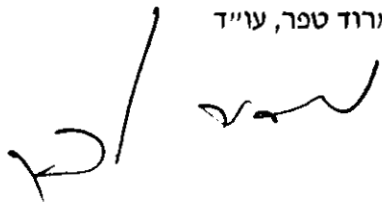
ח.נ.

הנדון: מצפה אביב- שינוי תקנון

מצ"ב תגובת מצפה אביב.

בכבוד רב

נמרוד טפר, עו"ד



העתק:

מצפה אביב

✓ האגודה לזכויות האזרח, סניף חיפה, ת.ד. 33709 חיפה, 31336

בפני רשם האגודות השיתופיות

בעניין: מצפה אבי"ב כפר שיתופי בע"מ
באמצעות ב"כ עו"ד נמרוד טפר
רחוב קרליבך 10 ת.ד. 20572, תל אביב 67132

ובעניין: בקשה לשינוי תקנון האגודה

ובעניין: התנגדות האגודה לזכויות האזרח בישראל (ע"ר)
באמצעות ב"כ עו"ד עאוני בגא
סניף חיפה, ת.ד. 33709 חיפה, 31336

"האגודה לזכויות האזרח"

תגובת מצפה אביב

מוקד הדיון

1. במוקד הדיון בפני רשם האגודות השיתופיות, המופקד על התאגדותן של אגודות שיתופיות, בהתנגדותה של האגודה לזכויות האזרח לתיקון התקנון של האגודה, ניצבות שתי שאלות עיקריות:

ראשית, האם יש ממש בטענה לפסלות התיקון המוצע לתקנון, כחווה בלתי חוקי, כביכול?

שנית, האם יש ממש בטענה כי יש להגביל ולשלול אגד זכויות יסוד חוקיות וחוקתיות כזכות ההתאגדות וחופש החושים, הגלומים בזכות לתיקון התקנון, כביכול?

2. השאלה הראשונה המתעוררת בגדר הדיון בהתנגדותה של האגודה לזכויות האזרח הינה האם חוזה רב צדדי הגלום בתקנון אגודה שיתופית, אשר נועד לקדם את התאגדותם של האגודה וחבריה סביב קידום "ערכי ההתיישבות, הציונות, מורשת ישראל, ערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית ברוח חזון מגילת העצמאות של מדינת ישראל, הסובלנות וכבוד האדם וזאת על ידי טיפוח קהילה דמוקרטית, רב דורית, רב גונית, פעילה, מגובשת ותומכת, המושתתת על פעילות התנדבותית בתחומי התרבות, חינוך, איכות סביבה, וניהול עצמי של חיי היום יום המשותפים לקהילה" הינו בטל בהיותו סותר את הוראת סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג-1973 לפיה חוזה שכריתתו, תכנו או מטרתו הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים או סותרים את תקנת הציבור – בטל.

מצפה אביב סבורה כי חוזה התאגדות מעין זה הינו חוזה חוקי, מוסרי, שאינו סותר את תקנת הציבור, ואילו האגודה לזכויות האזרח טוענת כי החוזה הינו בטל בהיותו בלתי חוקי.

3. השאלה השניה המתעוררת בגדר הדיון בהתנגדותה של האגודה לזכויות האזרח, הינה האם רשאי רשם האגודות השיתופיות לשלול, למנוע, להגביל, או לצמצם את מימושו של אגד זכויות חוקיות וחוקתיות במדינת ישראל, המוקנות על פי הידוע לנו גם לאזרחי המדינה, חברי הישוב הקהילתי מצפה אביב, ובכלל זה זכות ההתאגדות, חופש הביטוי, חופש החוזים, האוטונומיה של הפרט, בהתאגדותם בהתאם ל"ערכי ההתיישבות, הציונות, מורשת ישראל, ערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית ברוח חזון מגילת העצמאות של מדינת ישראל, הסובלנות וכבוד האדם וזאת על ידי טיפוח קהילה דמוקרטית, רב דורית, רב גונית, פעילה, מגובשת ותומכת, המושתתת על פעילות התנדבותית בתחומי התרבות, חינוך, איכות סביבה, וניהול עצמי של חיי היום יום המשותפים לקהילה".

מצפה אביב סבורה כי זכות ההתאגדות, חופש הביטוי, חופש החוזים והאוטונומיה של הפרט מוקנית גם לה, ולחבריה. האגודה לזכויות האזרח מנגד, טוענת כי מוסמך- ואף חייב, רשם האגודות השיתופיות להגביל, לשלול, ולפגוע בזכויות אזרח מובהקות מעין אלו.

4. בטרם יורחב הדיון המשפטי שאלות אלו, ובהתנגדותה של האגודה לזכויות האזרח לתיקון תקנון האגודה בטענה כי הוא בלתי חוקי, וממילא כי יש להגביל ולשלול את זכות האגודה וחבריה להתאגד על יסודו, נציין כי להבנתנו לא היה מקום כלל לטיעון משפטי רציני בשאלות מעין אלו במסגרת הליך משפטי במדינת ישראל, וראוי היה לדחות את ההתנגדות האמורה בגדר דיון בפני רשם האגודות השיתופיות על הסף.

5. הנשיא, כתוארו אז, השופט א. ברק קבע באחד מפסקי הדין כי "התופעה הקואופרטיבית היא חלק מהמפעל הציוני. האגודה השיתופית בקשה לעצב בארץ חברה חדשה ואדם חדש. חברה המבוססת על שיתוף, עזרה הדדית ושוויון. לא הקשר הרכושי, אלא הקשר האישי, הוא העומד ביסוד מפעל הקואופרציה" (ע"א 524/88 ע"א 525/88 "פרי העמק" -אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' שדה יעקב - מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ, פ"ד מה(4), 529, 543-544 (1991)).

6. חלפו להם עשרים שנה מאז ניתן פסק דינו של הנשיא והשופט בדימוס א. ברק, ומתעוררת בפני רשם האגודות השיתופיות במלוא עוזה "שאלה": האם חוקי לקיים במדינת ישראל תופעה קואופרטיבית שהינה חלק מן המפעל הציוני?

7. אכן, במדינה דמוקרטית יש גם יש מקום לחסידיה של "מדינת כל אזרחיה", ולזכות התאגדותם. אך מכאן ועד לשלילת זכות התאגדותם של השותפים למפעל הציוני, המרחק

עצום ורב. במדינת ישראל חוקי לקיים תופעה קואופרטיבית שהינה חלק מן המפעל הציוני, ומותר וחוקי להתאגד על יסוד ערכים אלו כחלק מחירותם של אזרחי המדינה. רשם האגודות השיתופיות לא יגביל זכות זאת, ובית המשפט לא ימנע אותה.

8. כשם שרשם האגודות השיתופיות לא ימנע התאגדותה של אגודה שיתופית או תיקון תקנונה של אגודה שיתופית הכולל תמיכת חבריה של אותה האגודה, במדינת ישראל כמדינת כל אזרחיה, כך לא ימנע רשם האגודות השיתופיות ולא יגביל אגודה שיתופית וחבריה להתאגד בהתאם לערכי המפעל הציוני, מדינה יהודית דמוקרטית, או מגילת העצמאות.

9. ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית, מגילת העצמאות, ערכי ההתיישבות הקואופרציה, והציונות הינם ערכים מכילים, אשר יש בהם מקום לכלל אזרחי מדינת ישראל, יהודים וערבים כאחד. ערכים אלו כוללים בחובם גם את הזכות לשוויון. במגילת העצמאות נקבע כי מדינת ישראל "תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין", והתקנון המוצע מאמץ עקרונות אלו. אין לקבוע כלל לפיו ערכים אלו הינם בהכרח ערכים פסולים המדירים את אזרחיה הערביים של מדינת ישראל.

10. "לא קשר רכושי ממוני עומד בבסיס היחסים בין חברי האגודה השיתופית, אלא הקשר האישי המיוחד בין החברים אשר הקימו את האגודה לשם הגשמת מטרות חברתיות" ע"א 393/08 אורי שגיא נ' **כפר ביאליק כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ**, תק-על 12010(1), 9383, 9384 (2010). ובהקשר אחר של מושב עובדים "מושב עובדים אינו בית משותף שהדיירים בו יכולים שיהיו זרים זה-לזה. מושב עובדים אינו אף מקום מגורים גרידא לאנשים עובדים. המושג מושב עובדים משמיע - אמור הוא להשמיע - אורח חיים, קשר אישי, שיתוף ועזרת-גומלין בין אדם לאדם. מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית אינו אך מסגרת פורמלית והתאגדות להתיישבות; חברות במושב מצביעה על בחירה בדרך חיים משותפת". בג"ץ 6627/98 **ישראל נוימן נ' רשם האגודות השיתופיות**, תק-על 2000(4), 132, 142 (2000). במסגרתן של מטרות חברתיות אלו, ארגון התיישבות החברים, דרך החיים המשותפת, מפעלים חברתיים, חינוכיים, קהילתיים וציבוריים משותפים, חוקי במדינת ישראל להתאגד לקיים ארגון התיישבות, דרך חיים משותפת, מפעלים חברתיים, חינוכיים קהילתיים וציבוריים משותפים, הכול בהתאם לערכיה של מדינת ישראל, המפעל הציוני וחזון מגילת העצמאות.

11. כבר כעת, אף בטרם אישור התיקון, מוגבלת החברות באגודה לשותפים לעקרונות הקואופרציה, וכל מועמד ומועמד לחברות נדרש לחתום על הסכמתו לעקרונות אלו. אף בהתעלם מן ההלכה הפסוקה לפיה "**התופעה הקואופרטיבית היא חלק מהמפעל הציוני**", וממילא מן העובדה כי עקרונות הקואופרציה במדינת ישראל כוללים בחובם בין היתר את עקרונות ההתיישבות והמפעל הציוני כפי שבאו לידי ביטוי בתקנון המתוקן, כלום יבטל כב' הרשם יבטל את התקנון הקיים בטענה כי הוא מדייר ומפלה את אזרחי המדינה שאינם שותפים לעקרונות הקואופרציה!!

12. עקרונות הקאופרציה נקבעו בין היתר בתקנונה של "ניר שיתופי" שהינה אגודה ארצית שיתופית להתיישבות עובדים עבריים בישראל בע"מ, אשר נוסדה בשנת 1924, וחברים בה בין היתר התנועות המיישבות, קיבוצים, מושבי עובדים, מושבים שיתופיים, מפעלים משותפים, מאות רבות של אגודות החברות במפעל הקואפרטיבי ובתנועת ההתיישבות.
13. כלום ישמע רשם האגודות השיתופיות טענתו של ליבראל שאינו שותף לערכים הקואפרטיביים כי לא יאושר תקנונה של אגודה שיתופית מחמת היותה קואפרטיבית? המועמד החפץ להצטרף לאגודה יכבד את ערכיה הקואפרטיביים של האגודה, מורשתה ובסיס הסכמתה, ובכך אין כל הדרה או הפליה פסולה.
14. אגודה שיתופית הינה אגודה קואפרטיבית. אגודה שיתופית להתיישבות הינה חלק מן התופעה הקואפרטיבית, שהינה חלק מן המפעל הציוני. ערכי ההתיישבות, ערכי מדינת ישראל, חזון מגילת העצמאות הינם בבסיס ההתאגדות וההסכמה.
15. כב' השופטת א. פרוקציה קבעה בעבר כי "הרובד הרעיוני העומד בתשתית קיומה ותכליותיה של האגודה השיתופית" הינו בגדר ידיעה שיפוטית, ורשאי בורר להסתייע בהכרעתו "בתפיסתו את העקרונות הכלליים העומדים ביסוד התפיסה הרעיונית של הישוב החקלאי השיתופי" רע"א 3680/00 אהרון גמליאלי נ' מגשימים - כפר שיתופי, תק-על 2003(3), 1531, 1538 (2003). אם כך הדבר לגבי בורר, מכוח קל וחומר כך הדבר באשר לרשם האגודות השיתופיות המופקד על מפעל ההתיישבות הקואפרטיבי כולו.

רקע עובדתי

16. התופעה הקואפרטיבית, כחלק מן המפעל הציוני, עמדה בבסיס הקמתה של מדינת ישראל.
17. מדינת ישראל נקטה לאחר הקמתה במדיניות של פיזור אוכלוסייה, שנהגתה בשנת 1951 על ידי האדריכל אריה שרון. מטרותיה של מדיניות זו היו הבטחת הריבונות בשטחים הפריפריאליים במדינה, ביסוס אחיזת המדינה בשטחים דלילי אוכלוסייה. במסגרת זו נפרסו בארץ ישובים כפריים רבים, שכל אחד מהם מנה מספר קטן של תושבים אולם כמותם הבטיחה פריסה מירבית בשטח והיאחזות בו.
18. לצורך ההתבססות במרחב הכפרי בארץ נעשה שימוש במערכת הקואופרטיבית להשגת מספר מטרות עיקריות:
- א. הבטחת אספקת המזון לתושבי המדינה על ידי הגדלת מספר הישובים הכפריים-חקלאיים והגדלת השטחים החקלאיים.

- ב. הבטחת תעסוקה לעולים.
- ג. פיזור האוכלוסייה וישוב שטחים לא מיושבים.
- ד. הבטחת גבולות המדינה על ידי פריסת התיישבות בגבולות הארץ.
- ה. חיזוק הבסיס הכלכלי של המדינה.
19. באמצע שנות ה-70, החליטה הממשלה להקים מערך של ישובים כפריים המאוגדים במסגרות קואופרטיביות בגליל המרכזי במטרה לבסס את אחיזת המדינה באזור זה וכדי להרחיב את מדיניות פיזור האוכלוסייה. התכניות האזוריות שהוכנו ורעיון הכפר התעשייתי שגובש באותה תקופה אפשר לה לממש את הקמת הישובים.
20. בסוף 1978 החליטה המחלקה להתיישבות להקים את הישובים המתוכננים שטרם הוקמו בשיטת ה"מצפים". שיטה זו הייתה הד למאמץ או שחזור המבצע ההתיישבותי להקמת 11 הנקודות בנגב לפני קום המדינה (1946).
21. מצפה אבי"ב כפר שיתופי בע"מ (להלן: "מצפה אבי"ב" או "האגודה"), הוקם בשנת 1981 במסגרת תוכנית המצפים בגליל. התוכנית היתה פרי של פעילות משותפת של ממשלת ישראל והסוכנות היהודית לארץ ישראל, מכוחה של החלטת ממשלת ישראל, לרבות החלטות ועדת שרים לענייני התיישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית משנת 1977, החלטת ממשלת ישראל משנת 1979.
22. הישוב הוקם כאגודה שיתופית, דהיינו "אגודה שמטרותיה הן טיפוח החיסכון, עזרה עצמית, ועזרת גומלין, בין אנשים בעלי אינטרסים כלכליים משותפים, כדי להביא לידי שיפור תנאי חייהם, עסקיהם ושיטות היצור שלהם" כמפורט בסעיף 4 לפקודת האגודות השיתופיות, 1933.
23. בשנת 1980 נערך תקנון הישוב הקיים, ואושר על ידי רשם האגודות השיתופיות.
24. התקנון הקיים קובע כי מצפה אביב פועלת בהתאם לעקרונות הקואופרציה, וכל מועמד המבקש להצטרף לאגודה חייב לחתום על הסכמתו לתקנון האגודה, לרבות עקרונות הקואופרציה.
25. מצפה אביב מסווגת ככפר שיתופי דהיינו אגודה, "שמטרותיה העיקריות הן לארגן את התיישבות חבריה, המחזיקים ברכוש פרטי, ומקיימים שיתוף בשירותים או במפעלים יצרניים, חקלאיים או אחרים" כמפורט בתקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות) תשנ"ו-1995.
26. הקהילה במצפה אביב מונה כיום כ- 175 משפחות, כ- 700 בני אדם.

27. האגודה הינה קהילה המושתתת על שיתוף קהילתי, כלכלי, ציבורי, חינוכי וערכי. חברי האגודה אינם רק שכנים בדיור צמוד קרקע אלא שותפים לקהילה בעלת ערכים משותפים, ובעלת תוכן כלכלי, קהילתי ממשי (מוסדות חינוך, שירותי קהילה, עזרה הדדית וכיוצ"ב). רמת השיתוף בין חברי הקהילה עולה על רמת השיתוף הנהוגה בין שכנים, לרבות שכנים בבית משותף. אכן, שכן אינו בוחר את שכניו, אולם שותף בוחר גם בוחר את שותפיו. האגודה הקהילתית מייצגת ערך שיתופי ממשי. הקהילה באמצעות האגודה מקיימת מוסדות דמוקרטיים ישירים (אספה כללית). האגודה מעמידה שירותים שועד מקומי אינו רשאי ואינו יכול להעמידם. אגודה מעין זאת, זכאית וחיבת להשפיע על אופן קבלת חבריה. תפיסה זאת מושתתת על עקרון האחידות של החברות באגודה השיתופית עם מגורי הקבע ביישוב הכפרי, ועל תוכן שיתופי כלכלי קהילתי ממשי של הקהילה והאגודה.

28. המצפה, שהפך ליישוב מצפה אביב, הינו מיזם משותף לאגודה ולחבריה. היישוב לא היה קיים ללא האגודה, וללא חברי האגודה. הקהילה באמצעות האגודה וחבריה העמידו וממשיכים להעמיד את הונם הכלכלי והאנושי להקמת היישוב פיתוחו וקיומו.

29. האסיפה הכללית של מצפה אביב אשר התכנסה בתאריך 12.11.09 החליטה על שינוי בתקנון האגודה. בהתאם להחלטת האסיפה הכללית, אושרו שינויים בתקנון האגודה.

30. סעיף 2 בתקנון הגדיר את שם, מטרת וסמכויות האגודה השיתופית: "להקים ולקיים, בהתאם לעקרונות הקואופרציה, כפר שיתופי ביישוב כפרי המבוסס על ארגון חברי כאיכרים בעלי רכוש פרטי המקיימים שיתוף באספקה, שיווק ושירותים חקלאיים אחרים."

31. סעיף 2 החדש: "להקים ולקיים, בהתאם לעקרונות הקואופרציה יישוב קהילתי בגליל, המבוסס על קשרי גומלין בין חברי האגודה, כחברים בעלי רכוש פרטי השותפים במערכת קהילתית שיתופית והשם בראש מעיניו את ערכי ההתיישבות, הציונות, מורשת ישראל, ערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית ברוח חזון מגילת העצמאות של מדינת ישראל, הסובלנות וכבוד האדם וזאת על ידי טיפוח קהילה דמוקרטית, רב דורית, רב גונית, פעילה, מגובשת ותומכת, המושתתת על פעילות התנדבותית בתחומי התרבות, חינוך, איכות סביבה, וניהול עצמי של חיי היום יום המשותפים לקהילה. מהותו הישראלית ציונית של היישוב מודגשת בחיי היום יום באמצעות ציון חגי ישראל בצוותא, קיום פעילות לנוער סביב שנת בר המצווה והשתלבות בני החברים בתנועות נוער ציוניות תוך כדי נטילת חלק בעשייה הציונית."

32. סעיף החברות נשאר זהה בעיקרו מלבד ס"ק 4 ששונה באופן בו נקבע בו: "בעל אופי טוב והתאמה לחיי חברה בקהילת מצפה אביב", וס"ק 4 שהתווסף: "שותף להשקפת היסוד ומטרת האגודה כאמור בסעיף 2 לתקנון זה".

33. שינוי התקנון משקף את אורח החיים כפי שהוא מתנהל בישוב למעשה בחיי יום-יום. חברי האגודה מציינים בצוותא ארועים שונים ובהם: יום השואה, יום הזכרון, יום העצמאות, פורים, ט"ו בשבט, שבועות, ראש השנה, יום כיפור ועוד. בראש השנה וביום כיפור מועדון החברים הופך להיות בית כנסת כדי להכיל את כל אנשי הישוב המעוניינים להשתתף בתפילה, בשיחה ובטקסים. בימים אלו מארח הישוב תלמידי ישיבה המהווים אבן שואבת לשיחה בנושאי החג ומנהגיו. הנוכחות הגבוהה ביתר של חברי הישוב באירוע ציבורי היא ביום השואה, יום הזכרון ויום העצמאות - כמעט כל חברי הישוב מגיעים לטקסים אלו. חגי ישראל וימי הציון השונים באה לידי ביטוי גם במערכת הגנים והפעוטונים בישוב. תנועת הנוער הפעילה בישוב היא הנוער העובד והלומד אשר בהגדרתה היא תנועה ציונית. השתתפות הנוער בפעילות התנועה קרובה ל- 100% והפעילות מהווה מקום מרכזי ביותר בהווי הנוער. כמובן שגם בפעילות התנועה יש התייחסות לחגי ישראל ולימי הציון. מבין המסורות היציבות ביותר בישוב ניתן לתאר את ארועי שנת בר המצווה בהם שותפים ילדי שכבה ז' מדי שנה. הפעילות והארועים משתנים מעט משנה לשנה אך מהווים מקום מרכזי לנערים ולמשפחותיהם.
34. שינוי התקנון משקף את המציאות הקיימת, ואת ערכיהם של תושבי וחברי הישוב על יסודם התאגדו והקימו את ביתם. שינוי התקנון משקף את החלטות הממשלה העומדות ביסוד הקמת הישוב.
35. שינוי התקנון משקף את בסיס ההסכמה של חברי האגודה השיתופית, על יסודו הוקם הישוב.
36. האגודה הגישה לרשם האגודות השיתופיות בקשה והצהרה בעניין רישום שינויים בתקנון האגודה לפי סעיף 7 מתקנות האגודות השיתופיות (ייסוד), תשל"ו- 1976.
37. בטרם אישר רשם האגודות השיתופיות את שינוי התקנון, הוגשה התנגדות לאישור השינוי בתקנון על ידי האגודה לזכויות האזרח בישראל. האגודה לזכויות האזרח טוענת בהתנגדות כי משמעות השינוי בדבר ערכי הציונות, מורשת ישראל וכו', וחיוב חבר להיות שותף לערכים אלו, מדירה למעשה ערבים מהאפשרות להיות חברים בישוב. לטענתה, מצב דברים זה פוגע בעיקרון השוויון ומפלה ערבים באשר להקצאת קרקעות, וכי המהלך חורג ממטרות ההתאגדות על פי פקודת האגודות השיתופיות. לאור זאת, התבקש הרשם לפסול את השינויים בתקנון.
38. ההתנגדות הועברה לתגובת הישוב, ולאחר ארכות שונות מוגשת בזאת תגובה זאת.

39. תקנון אגודה מהווה חווה בין האגודה לבין חבריה, ובין החברים לבין עצמם בכשרותם כחברי האגודה. בפסיקה נקבע כי "תקנון של אגודה שיתופית הוא בגדר הסכם בין האגודה לבין חבריה, המסדיר את היחסים המשפטיים ביניהם וקובע את הזכויות והחובות ההדדיות שלהם" (ע"א 627/61 גלברג נ' תל עדשים פ"ד י"ז 1281, וראו גם ע"א 1795/93 קרן גמלאות של חברי אגד בע"מ נ' יוסף יעקב ואח', נא (5) 433). באגודה שיתופית, כמו גם בתאגידים אחרים, התקנון של התאגיד מהווה חווה בין התאגיד לבין כל חבר, ובין החברים לבין עצמם. התקנון אינו חווה רגיל. הוא חווה מורכב, הוא חווה "רב צדדי" (בדומה להסכם קיבוצי), הוא "חווה סטוטורית". אין לחבר בתאגיד "ציפיה סבירה" שהתקנון שעמד בתוקפו בעת שנעשה חבר בתאגיד ימשיך לעמוד בתוקפו, ולא ישונה אלא בהסכמתו. כל חבר נתון ל"סיכון" כי רוב של משתתפי האסיפה הכללית יכניס שינוי בתקנון, וישנה בכך את מערכת הזכויות והחובות של החבר. יחד עם זאת סמכויות האסיפה הכללית לשנות את התקנון אינן בלתי מוגבלות. בנוסף להגבלות הרגילות, לפיהן השינוי צריך להיות בתום לב ולמען האגודה, ואסור לו שיעשוק את המיעוט, קיימת הגבלה כללית לפיה אין לכלול בו עניינים המשנים בצורה מהותית את בסיס ההסכמה עליה בנויה החברות באגודה השיתופית. תיקון תקנון שעמד במבחנים אלו יאושר. זהו ביטוי של האוטונומיה של הרצון הפרטי, אשר כל עוד אינו נוגד את החוק, את המוסר או את תקנת הציבור, יש ליתן לו מלוא התוקף (סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973). הסכמה זו לתוכן התקנון ניתנה על-ידי המייסדים בשלבי הייסוד. הסכמה זו ניתנת על-ידי מצטרף בעצם הצטרפותו. ע"א 524/88 ע"א 525/88 "פרי העמק" - אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' שדה יעקב - מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ, פ"ד מה(4), 529, 547-548 (1991)

40. עקרון חופש החוזים והאוטונומיה של הפרט מאפשר לחברי האגודה חירות לעצב את חייהם כרצונם, ולתקן את תקנון האגודה בהתאם. עיקרון חופש החוזים הוא העיקרון הבסיסי בדיני החוזים. סעיף 24 לחוק החוזים המגדיר את העיקרון קובע כי: "תכנו של חווה יכול להיות ככל אשר הסכימו הצדדים". הצדדים חופשיים להתקשר בחווה ולשנותו כאוות נפשם, במגבלות סעיף 30 לחוק החוזים לפיו "חווה שכריתתו, תכנו או מטרתו הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים או סותרים את תקנת הציבור - בטל". תקנת הציבור הוגדרה על ידי השופט יצחק זמיר בבג"צ 6051/95 רקנט נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד נא(3) 289: "תקנת הציבור מבטאת אושיות היסוד של הסדר החברתי ואת ערכי היסוד של שיטת המשפט". הנשיא ברק הגדיר את חופש החוזים כזכות יסוד חוקתית (ע"א 294/91 ח"ק קהילת ירושלים נ' קסטנבאום, פ"ד מו(2) 464, 533. ונפסק כי אין לפגוע בזכויות יסוד אלא לתכלית ראויה.

41. סירוב לאשר את שינוי התקנון יהא פגיעה בזכות יסוד חוקתית של חברי האגודה, שהרי החברים, לפי עקרון חופש החוזים, רשאים לעצב את התקנון בהחלטת רוב החברים באסיפה הכללית.

הגבלת התיקון - פגיעה בזכות ההתאגדות

42. זכות ההתאגדות הינה זכות יסוד חוקתית, כאחת מחירויות האדם שאינן כתובות עלי ספר הנכללות במגילת הזכויות שפיתחה הפסיקה לאורך השנים - ראה, לדוגמה, ד"נ 16/61 **רשם החברות נ' כרדוש**, פ"ד טז 1209; ע"א 4531/91 **נאסר נ' רשמת העמותות**, פ"ד מח(3) 294, ע"א 1282/93 **רשמת העמותות נ' כהנא**, פ"ד מז(4) 100, 106, רע"א 7504/95 **יאסין נ' ימין ישראל**, פ"ד נ(2) 45 והאסמכתאות שם. לזיקה בין חופש ההתאגדות לחופש הביטוי ראה בג"ץ 1398/04 **סמ"ר איתי בן חורין נ' רשמת העמותות** (פורסם בנבו, 19.1.2006). למקור הזכות ראה דברי השופט גולדברג בבג"צ 7029/95 **הסתדרות העובדים הכללית נ' בית הדין הארצי**, פ"ד נא(2) 63, עמ' 98-99 וכן אהרון ברק **פרשנות במשפט כרך ג** (נבו 1993) עמ' 43 ואילך (ע"א (מחוזי חי') 3455/06 **דה כהן בע"מ נ' אלון עמרם**, תק-מח 2007(3), 8853, 8860 (2007))

43. חופש ההתאגדות מהווה אחת מזכויות היסוד הבסיסיות במשטר דמוקרטי. בבג"צ 7029/95 **הסתדרות העובדים הכללית נ' בית הדין הארצי**, פ"ד נא(2) 63, 98-99 (להלן: **הסתדרות העובדים**): ציטט השופט זמיר את ההלכה שנקבעה בד.נ. 16/61 **רשם החברות נ' מנצור תופיק כרדוש**, פ"ד כרך ט"ז(2) (להלן: **פרשת כרדוש**) 1209, שם נקבע, כי "הזכות להתאגד היא "אחת מחירויות האדם". היא מעוגנת עמוק ומוגנת היטב בהלכה...". מדובר "בעקרון יסודי במשפט בישראל". יצוין כי קיימת מחלוקת מסוימת בשאלה ממה בדיוק נגזר כיום במשפט הישראלי החופש להתאגד (ראה: ע"ב (נצרת) 1634/00 **ולדימיר פרומקין נ' אורטל יציקות לחץ**, תק-עב 2000(2) 1522, 1537). לעניין מקור הזכות ראה דברי השופט גולדברג בפרשת **הסתדרות העובדים** וכן אהרון ברק **פרשנות במשפט כרך ג**, עמ' 43 והלאה, נבו הוצאה לאור (1993). להלן: **פרשנות במשפט**. עוד ראה למשל: ע"ב 1/65 **יעקב ירדור נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית**, פ"ד יט(3) 365, 387-388. וכן רע"א, 7504,7793/95 **גאנס יאסין נ' ימין ישראל**, פ"ד נ(2) 45, 59-60" ע"א 11771/04 **לשכת עורכי הדין בישראל נ' הארגון הבינלאומי של עורכי-דין ומשפטיים יהודים**, תק-על 2007(1), 460, 469 (2007)

44. הזכות והחירות לתקן את התקנון הינו חלק מזכות ההתאגדות של חברי האגודה, המוכרת כזכות יסוד במדינת ישראל. "זכות ההתאגדות הינה זכותו של אדם לחבור לקולקטיב לשם הגשמת יעדים משותפים, דהיינו, זכותו של האדם לקדם את האינטרסים שלו באמצעות התארגנות קבוצתית" (רובינשטיין, **המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל**, כרך ב', ירושלים: הוצאת שוקן, 1996, עמ' 1116). אולם חופש ההתאגדות גם הוא אינו מוחלט, גם בעניין זכות ההתאגדות, החוק אינו מגן על התאגדות שעומדת בניגוד לחוק, המוסר או תקנת הציבור.

45. במקרה של מצפה אבי"ב זכות ההתאגדות של החברים באה לידי ביטוי בחברותם באגודה. התקנון, מסמך היסוד של האגודה, מבטא את השקפת העולם, ערכי היסוד והאינטרסים המשותפים של החברים.

46. סירוב של הרשם לאשר את שינוי התקנון הינו כפגיעה בזכות ההתאגדות של החברים. זכות ההתאגדות הוגדרה בפסיקה כזכות יסוד: "זו היא זכות שהיא אחת מחירויות האדם" (השופט זוסמן בד"נ 16/61 רשם החברות נ' כרדוש, פ"ד טז 1209).

47. סירוב לאשר את השינוי, שהוא פגיעה בזכות ההתאגדות של החברים, נוגד את מטרת שיקול הדעת והסמכות שניתנה לרשם (שאמור לפקח אך גם לאפשר את קיומן התקין של אגודות שיתופיות) ופוגע בחירות החברים לעצב את מרקם חייהם.

שינוי תקנון אגודה שיתופית וסמכויות הרשם

48. סעיף 12 לפקודת האגודות השיתופיות נותן סמכות לרשם בעניין שינוי או תיקון תקנון, כאשר סעיף קטן 12(2) מגדיר כי "אם נתברר לרשם כי התיקון לתקנות האגודה אינו בניגוד לפקודה זו או לתקנות שעל פיה, רשאי הוא לרשום את התיקון או לסרב לרשמו, בלי ליתן כל נימוק לסירובו".

49. הגם שפקודת האגודות השיתופיות המנדטורית מקנה לרשם שיקול דעת בלתי מוגבל, הרי המדובר בשיקול דעת מוגבל, התחום לתכלית הסמכות מחד, ובערכי ועקרונות שיטת המשפט מאידך.

50. שיקול הדעת של הרשם לסרב לרישום תקנון או שינויו כולל:

א. שיקולים הקשורים בהליך שינוי התקנון וכשרותו.

ב. מבחן דיני האגודות השיתופיות- שיקולים הקשורים בהעדר סתירה בין התקנון מחד, לבין הוראות הפקודה והתקנות לפיה מאידך. סמכות זאת מעוגנת אף בהוראות הפקודה עצמה.

ג. מבחן הדין הכללי- לאור היותו של התקנון חוזה, מוסמך הרשם לבחון האם המדובר בחוזה המנוגד לחוק, למוסר ולתקנת הציבור.

ד. במבחן היחסים בין החברים בינם לבין עצמם, מוסמך גם הרשם האם השינוי נעשה בתום לב ולמען האגודה, האם יש בו משום קיפוח המיעוט, והאם נכללו בו עניינים המשנים בצורה מהותית את בסיס ההסכמה עליה בנויה החברות באגודה השיתופית.

ה. ניתן להניח כי הרשם מוסמך, מכוח היקש מסמכויות רשם החברות, רשם העמותות ורשם המפלגות, גם למנוע רישומה של אגודה המיועדת לפגוע בקיומה של מדינת ישראל, או ערכיה. אך אין זה המקרה.

51. לא נמצאה בפסיקה הלכה הקובעת כי הרשם יכול לסרב לאשר שינוי, כאשר הוא על פי חוק, אינו נוגד את המוסר או את תקנת הציבור (וראו לעניין זה: עא 219/80 **בית חלקיה, מושב עובדים להתישבות שיתופית בע"מ נ' יחזקאל אפרתי** פ"ד לו(2) 516, עא 239/92 **אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ נ' יצחק משיח ו-13 אח' פ"ד מח(2) 66**).

52. בחינה של רשמי תאגידיים קרובים מעלה כי הסמכויות הן דומות.

53. **סמכויות רשם החברות** באשר לשינוי תקנון- השינוי לא יכול להיות בלתי חוקי, בלתי מוסרי או סותר את תקנת הציבור. השינוי צריך לעמוד בתנאי חוק החברות (ופקודת החברות בעניינים מסוימים). בעוד שבעבר הייתה לרשם החברות סמכות נרחבת (בדומה לסמכותו של רשם האגודות השיתופיות), הרי שכיום חובתו לרשום שינוי אם הוא עומד בתנאי חוק החברות.

54. **סמכויות רשם העמותות** באשר לשינוי תקנון- ראשית יש לציין כי לפי סעיף 3 לחוק העמותות "לא תירשם עמותה אם מטרה ממטרותיה שוללת את קיומה של מדינת ישראל או את אופיה הדמוקרטי, או אם יש יסוד סביר למסקנה כי העמותה תשמש מסווה לפעולות בלתי חוקיות." גם במקרה של רישום עמותה השינוי לא יכול להיות בלתי חוקי, בלתי מוסרי או סותר את תקנת הציבור, וכמו כן התקנון צריך להכיל (או לא להשמיט) הוראות סעיפים מסוימים של חוק העמותות ושל התקנון המצוי (תקנון מומלץ שנמצא בתוספת לחוק). גם בעמותות שיקול הדעת של הרשם מצטמצם לשאלת קיומם של סעיפים מסוימים בתקנות, ולהליך קבלת החלטת השינוי.

55. רשם העמותות מוסמך לדוגמא לסרב לרשום עמותה המיועדת למטרות רווח, בניגוד לחוק העמותות. בהקשר זה ראה בין היתר: ע"ש 5212/98 **קריקוב יצחק נ' רשם העמותות**, (פורסם בנבו). ה"פ (מחוזי ת"א) 1145/05 **מדינת ישראל - משרד הפנים נ' בית אולפנה לאימון מורים - אגודה עותומאנית**, תק-מח 2007(3), 10224, 10228 (2007); בג"צ 127/54 **ציון חמיס נ' הממונה על מחוז ת"א**, פ"ד ח 1483.

56. ניתן לראות, אם כן, כי סמכויות רשם החברות והעמותות, הן סמכויות מוגבלות. רשם החברות ורשם העמותות אינם יכולים לסרב לאשר תקנון או שינוי תקנון ולהגביל את זכות ההתאגדות מהטעם שהם אין שותפים לעקרונות חברי התאגיד.

57. במסגרת התיקון המבוקש, מבוקש לכלול בתקנון את הערכים המשותפים לתושבי הישוב, וכן להתנות את החברות בשותפות בערכים אלו. הערכים הינם ערכי ההתיישבות, הציונות, מורשת ישראל, ערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית ברוח חזון מגילת העצמאות של מדינת ישראל, הסובלנות וכבוד האדם וזאת על ידי טיפוח קהילה דמוקרטית, רב דורית, רב גונית, פעילה, מגובשת ותומכת, המושתת על פעילות התנדבותית בתחומי התרבות, חינוך, איכות סביבה, וניהול עצמי של חיי היום יום המשותפים לקהילה.

תיקון התקנון - חוקי, ותואם את ערכיה של מדינת ישראל

58. הערכים שצוינו- ציונות, מורשת ישראל, ערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית ברוח חזון מגילת העצמאות של מדינת ישראל, הסובלנות, כבוד האדם וכד', אינם בלתי חוקיים, הם אינם נוגדים את המוסר ובודאי שאינם נוגדים את תקנת הציבור. אלו ערכי היסוד של מדינת ישראל ושל שיטת המשפט שלה.

59. מגילת העצמאות מגדירה את עקרונות היסוד של מדינת ישראל: "פיתוח הארץ לטובת כל תושביה. תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקיים שיוון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין" בעניין זה ציין הנשיא ברק בבג"צ 153/87 לאה שקדיאל נ' השר לענייני דתות ואח'. פ"ד מב(2) 221, כי מגילת העצמאות "מהווה את מגילת הערכים של האומה, שכן היא כוללת בחובה, בין השאר, מספר עקרונות העומדים ביסוד המשטר ומספר הנחות יסוד, שהחקיקה צריכה להשתלב לתוכן. למגילת ערכים תוקף משפטי, שכן ממנה נגזרות זכויות, ועל פיה מתפרש כל חוק" (וראו גם רע"א 1908/94, 3363 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי ואח', פ"ד מט (4) 221). לעניין זכויות היסוד כזכות לשויון נפסק במספר פסקי דין כי מגילת העצמאות מעגנת את זכויות היסוד ובראשן את הזכות לשויון (ראו בג"ץ 726/94 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' שר האוצר פ"ד מח(5) 441, בג"צ שקדיאל לעיל).

60. בנוסף הרי שהנשיא ברק בבג"ץ 6698/95 קעדאן נגד מינהל מקרקעי ישראל, פ"ד נד (1) 258 קובע באופן מפורש ובהיר כי: "מערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית לא מתבקש כלל כי המדינה תנהג בהפליה בין אזרחיה... המדינה - מדינת יהודים היא; המשטר המתקיים בה - הוא משטר דמוקרטי נאור, המעניק זכויות לכלל האזרחים, יהודים כלא יהודים... אין, אפוא כל סתירה בין ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית לבין שוויון גמור בין כל אזרחיה. נהפוך הוא: שוויון הזכויות בין כל בני האדם בישראל, תהא דתם אשר תהא ותהא לאומיותם אשר תהא - נגזר מערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית" (וראו לעניין זה גם בג"ץ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נגד כנסת ישראל, פד"י נט(2) 481, ע"א 294/91

61. מגילת העצמאות מהווה את אחד מן המקורות לעיגוןן של זכויות יסוד שונות, לרבות **הזכות לחינוך** (בג"ץ 4805/07 המרכז לפלורליזם יהודי, התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' משרד החינוך המשיבים, תק-על 2008(3), 1402, עמ' 1421); **הזכות לשוויון** (בג"ץ 6427/02 - התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת, תק-על 2006(2), 1559, עמ' 1572); והיותה של **מדינת ישראל מדינה יהודית דמוקרטית** "מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית משחר הקמתה. ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, היא "מגילת העצמאות", הניחה שתי אבני יסוד אלה כיסוד מוסד לה. את מעמדה של המדינה כמדינה יהודית, מעגנת ההכרזה בקשר ההיסטורי של העם היהודי לארץ ישראל בה עוצבה דמותו הרוחנית הדתית והמדינית, ממנה הוגלה ואליה חזר מכוח זכותו הטבעית וההיסטורית, במטרה להקים בית לאומי לעם היהודי שיפתח שערו לכל יהודי לאחר השואה הנוראה שהתחוללה על עם ישראל בה שיכל שליש מבניו. על רקע זה מזדקר מעמדה המרכזי של מדינת ישראל כמדינה יהודית המגשימה את החזון הציוני. היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית היא תמצית הווייתה, היא ההצדקה לקיומה (ה- d'etre raison שלה). מעמדה של מדינת ישראל כמדינה יהודית מוצא ביטוי בחוקתה המתגבשת של המדינה ובחוקים שנחקקו בה מאז הקמתה....

מדינת ישראל איננה רק מדינה יהודית. היא מדינה דמוקרטית. היא מושתתת "על יסודות החרות הצדק והשלום" ועל "שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין, תוך הבטחת חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות". אופיה הדמוקרטי של המדינה הוא נשמת אפה. הוא מתחייב מההכרזה שבמגילת העצמאות ומערכי-היסוד של תקומתו המודרנית של העם היהודי. מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית מחוייבת לזכויות היסוד של אזרחיה ושוקדת על הבטחתן". א"ב 11280/02 - **ועדת הבחירות המרכזית ואח' נ' ח"כ אחמד טיבי ואח'**. תק-על 2003(2), 1318, עמ' 1353.

הערכים שצוינו תואמים חקיקה רחבה ונרחבת הקיימת במדינת ישראל

62. **חוקי יסוד, שהינם חלק מפרקי החוקה העתידית של מדינת ישראל**

א. **חוק יסודות המשפט**, תש"ס-1980 - "ראה בית המשפט שאלה משפטית הטעונה הכרעה, ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש, יכריע בה לאור עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל."

ב. **חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו** - "חוק-יסוד זה, מטרתו להגן על כבוד האדם וחירותו, כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".

ג. חוק יסוד: הכנסת מאפשר בסעיף 7 למנוע השתתפות בבחירות של רשימת מועמדים או מועמד אשר יש במטרותיהם או במעשיהם משום שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית.

63. חקיקה המאמצת ומפנה לערכי מדינת ישראל:

א. חוק העמותות תשי"ס-1980 קובע סייגים לרישום עמותה ובכלל זה לא תירשם עמותה אם מטרה ממטרותיה שוללת את קיומה של מדינת ישראל או את אופיה הדמוקרטי, או אם יש יסוד סביר למסקנה כי העמותה תשמש מסווה לפעולות בלתי חוקיות.

ב. חוק המפלגות, תשנ"ב-1992 קובע סייגים לרישום מפלגה לפיהם לא תירשם מפלגה אם יש במטרה ממטרותיה או במעשיה, במפורש או במשתמע, בין היתר שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית.

ג. חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951 קובע איסור על הבעת דעה או מעשה הנעשה במילוי תפקיד כחבר כנסת, לרבות שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, שלילת אופיה הדמוקרטי של המדינה.

ד. חוק התרבות והאמנות תשס"ג-2002 קובע את הקמת המועצה הישראלית לתרבות ואמנות. על פי החוק המועצה תפעל לשם קידום מדיניות של תרבות ואמנות, הנותנת ביטוי לחיי היצירה והרוח במדינת ישראל, תוך הבטחת חופש היצירה ומתן ביטוי למגוון התרבותי של החברה בישראל, להשקפות השונות הרווחות בה ולערכיה כמדינה יהודית דמוקרטית.

ה. חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, תשי"ן-1990 קובע בין היתר כי הרשות השנייה תפעל בין יתר מגמותיה גם למתן ביטוי למורשת היהודית וערכיה ולערכי הציונות; למתן ביטוי מתאים למיגוון התרבותי של החברה הישראלית באזורי הארץ השונים ובצורות ההתיישבות השונות ולהשקפות השונות הרווחות בציבור. בהקשר זה יוזכרו גם כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (שידורי תכניות טלוויזיה בידי בעל זיכיון), התשס"ג-2002 קובעים כי בעל זכיון ייתן ביטוי בשידוריו לליבת ההווה הישראלית, לשיח הישראלי-יהודי, למירקם התרבותי המגוון של ישראל, לתחומי העניין של כל תושבי ישראל בכל אזורי הארץ ובכל צורות ההתיישבות, לנושאים הייחודיים לאזורי הארץ השונים, לרבות שילוב תכניות המשודרות מאזורים אלה, למגוון סגנונות החיים, רמת החיים, ההשכלה, התעסוקה, התרבות והאמונות הדתיות של תושבי ישראל.

ו. חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה-1965, קובע כי רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לרשויות המקומיות לפי חוק זה אם יש במטרותיה או במעשיה. במפורש או במשתמע, אחד מאלה: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי; שלילת האופי הדמוקרטי של המדינה.

ז. חוק החולה הנוטה למות, תשס"ו-2005 קובע כי חוק זה מבוסס על ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית ועל עקרונות יסוד בתחום המוסר, האתיקה והדת.

ערכי האגודה אינם ערכים מדירים אלא ערכים מכילים

64. כשם שאין בערכיה של מדינת ישראל משום הדרה של אזרחיה הערבים, כך גם אין בערכיה של האגודה משום הדרה של אזרחי מדינת ישראל.

65. טענת ההדרה היא שגויה שכן, מדובר בערכים מכילים- שיוון, סבלנות וכבוד האדם, אלו ערכים מנוגדים להדרה, לאפליה או לחוסר שיוון (לעניין זה ראו גם עת"מ (ת"א) 2002/09 **סבא ואח' נ' מ"י ואח' תק מח 2010(1)**), לפיו אין להסיק אפליה במקום שבו היא אינה קיימת במפורש וביחוד כאשר הטוענים לאפליה מבקשים לפגוע בזכויות יסוד אחרות.

66. כשם שיתכן כי אזרח חילוני יחיה בישוב דתי, ובלבד שיקח על עצמו מפורשות את ההתחייבות לכבד את ערכי הישוב בציבור ולא לחלוק על ההגמוניה שלהם בתחומי הישוב, כך גם רשאי כל אזרח המתחייב לכבד את ערכי הישוב (יהודי- דמוקרטי- ציוני- קהילתי) ולכבד את ההגמוניה שלהם בתחומי הישוב, להתקבל לישוב.

שינוי תקנון- עיגון המצב הקיים ועקרון ההסתמכות

67. תיקון התקנון אינו יוצר מצב חדש, אלא משקף את המצב הקיים בישוב, ואת השקפת עולמם הקיימת של חבריו. הישוב הוקם על ידי חברי הישוב, הסוכנות היהודית לארץ ישראל ומדינת ישראל כמיזם משותף, ונהוגים בו סובלנות וכאגודה שיתופית אף דמוקרטיה.

68. באשר להיבטים המעשיים הנתענים (הדרה להלכה ובהמשך למעשה) הרי שבפסיקה עסקו בשאלת מהותו של סעיף המטרות ונקבע כי "...אין טעם לחפש בתקנון הרשאה להסמכה ספציפית ומפורטת לכל פעולה ופעולה של האגודה או להסיק מסקנות מהיעדרה של הרשאה ספציפית כזאת. מטבע הדברים ניתן למצוא בו רק מטרות כלליות, מעין מטרות-על;" (ע"א 788/87 **דוד לוי נ' כפר פינס מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ פ"ד מד(2) 52, 56**, ע"א 627/61 **גלברג ואח' נ' מושב עובדים "תל-עדשים" בע"מ. פ"ד יז, 1285**).

69. האגודה וחבריה הקימו את ביתם וחייהם בגליל על בסיס מצב נתון, לרבות: קיומה של אגודה; זהות בין חברות באגודה לתושבות; השקפת עולם משותפת. התיקון אינו יוצר מצב חדש, אלא מעגן בתקנון מצב קיים שעד כה לא היה שנוי במחלוקת.

70. לפיכך, יהא בסירוב לאשר את השינוי בתקנון משום פגיעה באינטרס ההסתמכות של החברים, ופגיעה בבסיס ההסכמה וההתאגדות של האגודה וחבריה.

71. אינטרס ההסתמכות הינו אינטרס מוגן במשפט הישראלי (בג"צ 9098/01 ילנה גניס נגד משרד הבינוי והשיכון פ"ד נט(4) 241. חלקים ניכרים מן המשפט הפרטי מבוססים על אינטרס ההסתמכות. (ראו א' ברק, חוק השליחות, כרך א', 180 1996; ד' פרידמן וני כהן, חוזים כרך א', 151 תשנ"א; ג' שלו, דיני חוזים, מהדורה שניה, 161 תשנ"ה); ד' ברק-ארז, "הגנת ההסתמכות במשפט המינהלי" משפטים כז 17, 22 (תשנ"ו)). אינטרס ההסתמכות מוגן גם במשפט הציבורי, מאחר והרשות הציבורית היא נאמן הציבור. מנאמנותה של הרשות הציבורית נגזרת חובתה לפעול בהגינות, ביושר, בסבירות ובמידתיות. מאלה נלמדת חובה להתחשב באינטרס ההסתמכות של הפרט. על בסיס זה נבנו דיני ההבטחה המינהלית, דיני המכרזים, דיני הסופיות המינהליים, דיני ההנחיות המינהליות ודיני הבטלות היחסית (ראו ברק-ארז, שם).

רשם האגודות אינו מופקד על הקצאת מקרקעין

72. טענות האגודה לזכויות אזרח באשר להקצאת מקרקעין והפליה בדיוור, אינן נכונות לגופן, מה גם שאין מקומן בפני רשם האגודות השיתופיות.

73. רשם האגודות השיתופיות אינו מנהל מינהל מקרקעי ישראל, ואף אינו מוסמך להקצות את מקרקעי מדינת ישראל. רשם האגודות השיתופיות מופקד בין היתר ומוסמך על התאגדותן של אגודות שיתופיות, החברות בהן והתקנון המסדיר אותן. זהו גדר הסמכות, וזהו שיקול הדעת המוקנה.

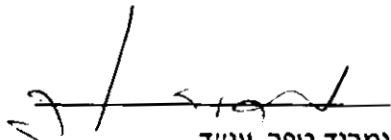
74. התקנון המוצע גם אינו יוצר בלם, חסם, או מנגנון הדרה מפני הקצאת מקרקעין באשר המדובר בערכי היסוד של מדינת ישראל והתופעה הקואפרטיבית כולה, אלו הם ערכים מכילים, ואשר אינם מדירים כלל ועיקר.

סוף דבר

75. יריעה רחבה נפרשה לעיל, בפני כב' הרשם. יריעה המוכיחה צעד אחר צעד כיצד אין בטענות האגודה לזכויות האזרח דבר. הישוב וחבריו פעלו בתום לב ועל פי דין, בבחירתם לשנות את התקנון. תקנון שנותן ביטוי למרקם חייהם. בפעולת השינוי לא היה דבר מן הנטען על ידי האגודה לזכויות האזרח, אלא להפך, חברי הישוב בחרו כפי שהם זכאים לבחור, להוסיף

לתקנון את ערכי היסוד של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, ערכים שנמצאים בבסיס מרקם החיים של כל אזרחי ישראל, ומהווים את יסודות המשפט של מדינת ישראל למן היווסדה על ידי הכרזת העצמאות. ברי כי יסוד מוסד ואיתן במכלול ערכי היסוד השזורים זה בזה הוא ערך השוויון, חברי הישוב בתקנם את התקנון חיזקו והדגישו ערך זה, על כן, כאמור, כל טענה כי פעלו כשכוונתם אפליה ואף תקנו תקנות מפלות היא מופרכת מעיקרה.

76. לאור כל האמור לעיל, מתבקש כב' הרשם לעשות שימוש בסמכותו, לדחות את התנגדות האגודה לזכויות האזרח לשינוי תקנון הישוב ולאשר את שינוי התקנון ככתבו וכלשונו.


נמרוד טפר, עו"ד
ב"כ האגודה

תל אביב, בינוני, 2010